
LANDGOED WILLIBRORDUSLEZING 2019

Hoelang benne we nog voor mekaar op de wereld om elkaar te hellepuh, niet waar?

Eppo van Nispen tot Sevenaer

6 NOVEMBER 2019

Noot voor de lezer:

De lezing van Eppo van Nispen tot Sevenaer wordt niet voorgedragen van papier, maar woordelijk ondersteund bij de vele afbeeldingen en korte films waaruit deze lezing bestond. Onderstaande is een beperkte adaptatie van de uitgesproken tekst. Dit om het beter leesbaar te maken en in de context van de bij dit stuk ontbrekende afbeeldingen te plaatsen. Daar waar het nodig was vanwege een publieksreactie is de afbeelding en/of de zaalreactie beschreven.

Lezing begint met een deel van het lied “We benne op de wereld voor elkaar” uit het Schaep met de 5 poten – Eli Asser/Harry Bannink - 1971

Goedenavond buitengewoon vriendelijke dames en heren, jongens en meisjes.

Dank voor uw geweldige uitnodiging om hier in deze bijzondere ruimte op deze magistrale plek te mogen spreken. Dank dat ik mijn gedachten met u mag delen over de digitale wereld en wat die voor ons allen en de zorg nu in het bijzonder betekent en in petto heeft. Ik hoorde zojuist de kinderen van groep 6 van de Willibrordschool hun prachtige pantoums (*red: pantoum is een bepaalde dichtvorm*) over zorg van nu en in de toekomst voordragen. Wat een mooie teksten van deze jonge maar reeds nu al grote geesten. Over de helpende hand en dat je de tijd voor iemand die hulp nodig heeft gewoon moet nemen. Ik dacht bij mijzelf, het is gedaan met mijn lezing. Ik heb geen beter verhaal te vertellen dan hun pantoums. Werkelijk prachtig wat zij hebben voorgedragen. Alles wat ik nu nog vertel of doe gaat daar niet aan tippen. Maar goed, ik ben hier nu toch dus zal een poging wagen. Ik heb 45 minuten daarvoor gekregen. U krijgt 271 plaatjes en filmpjes te verwerken. Dat betekent 6,1 plaatjes per minuut en 9,8 seconden per plaatje om die als mens te verwerken. U denkt: *die man is gek geworden, dat tempo kan ik met mijn brein helemaal niet aan. Dat gaat te snel voor mij. Dat is veel meer iets voor de jeugd.* Ik zeg u, nee, dat is niet zo. Het is juist voor u. Dementie is een van de sneller groeiende aandoeningen. Mijn moeder heeft er mee te maken. Het is juist heel goed dat u als oudere jongere de hersenen dagelijks traint. Die hebben juist met het ouder worden extra prikkels nodig. En die prikkels zitten genoeg in deze lezing. Om u extra aan het denken te zetten. U zult het er soms niet mee eens zijn, zelfs denken waar heeft hij het over, maar op het eind weet ik zeker dat u gerust gaat slapen. En in ieder geval iets om over te dromen.

Allereerst iets over mijzelf. Het is belangrijk dat u weet wie voor u staat. Ik denk dat het sowieso belangrijk is te weten met wie je in het leven te maken heeft. Weet u bijvoorbeeld naast wie u nu zit? Geef elkaar even de hand. Stel elkaar even voor. Dat doen we eigenlijk te weinig vind ik. Je hoeft niet iedereen meteen aardig te vinden. Ik weet ook zeker dat u toen u hier binnenkwam vast niet naast bepaalde mensen wilde zitten. Niets menselijks is ons vreemd. Daar gaat mijn

verhaal over. Ik ben geboren halverwege de jaren 60 in een liefdevol gezin uit de hogere klasse. Dat kan ook niet anders met zo'n achternaam. Opgegroeid met 2 broers. Inmiddels ben ik zelf vader van 5 kinderen, waarvan de jongste 16 jaar oud is. Ik woon al meer dan 20 jaar naast mijn ouders. Daarnaast woonden tot voor kort mijn tante en grootmoeder. Mijn vader is een paar jaar geleden overleden dus nu neemt mijn moeder de ouderlijke honneurs waar. Op mijn sociale media profiel heb ik sinds vandaag letterlijk 3700 zo genoemde beste vrienden. Overigens je kunt pas met mij "linken" als ik een persoonlijk gesprek heb gevoerd. Dat vinden mensen soms lastig. "Zullen we linken?" vragen ze dan. Ik meld dan eerst een kop koffie met ze te willen drinken. Kortom, echte connecties met echte mensen streef ik na. Ik ben mijn carrière begonnen als programmamaker bij de TROS, bij het programma *Jongbloed&Joosten* om precies te zijn. Kent u dat nog? In de eerste week dat ik werkte zat ik tegenover Astrid aan het bureau. Ik heb een week niet gewerkt en moest mij steeds in de arm knijpen. Is het waar dat ik met deze mensen echt mag werken? Vorige week was ze na jaren bij mij op bezoek. Het was goed elkaar te zien. Het was het eerste programma, dat weten maar weinigen, waar het publiek achter de presentatie zat. Was toen heel nieuw. Was nog volgens mij in Nederland nog nooit in die mate gedaan. Er keken per uitzending gemiddeld 4 miljoen mensen naar. Dat waren nog eens kijkcijfertijden. Met veel plezier heb ik jaren gewerkt bij de grootste familie van Nederland. Een omroep die koos voor een bereik in de breedst mogelijke laag van de bevolking. Later werd ik hoofdredacteur van onder andere Hart van Nederland. Dat alles was een bewuste keuze, want ik geloof dat cultuur niet altijd heel hoog over hoeft te vliegen. Ik vind het fijn om te werken met en voor alles en iedereen die de wereld vooruit probeert te duwen. Van hoog tot laag. De ene dag zoeken naar eenvoudige oplossingen en dan weer op een hoog niveau filosoferen. Ik geloof dat beiden bij elkaar horen. En dan geloof ik vooral in de verbinding tussen de menselijke maat en techniek. En belangrijker voor nu en vooral in de toekomst, *In Between the twain shall meet (ze komen elkaar in het midden tegen)*. En zo niet, dan toch.

Bij het bereiken van mijn 40^e levensjaar wilde ik iets anders. Ik had gewerkt met de groten en kleinen der Nederlandse media-aarde. En ik had een droom Gesteund door het gedachtengoed van Buzz Lightyear uit Toystory met zijn *To infinity and beyond* (op naar de sterren en daar voorbij) en de NASA *Ad Astra per aspera (Naar de sterren met moeite)*. Ik wilde naar de maan. Dat was nog niet zo gek. Het was anderen ook gelukt. Als je omhoog kijkt naar die witte bol is het toch heel bijzonder om te beseffen dat daar echt mensen op hebben gestaan. En dat is al meer dan 50 jaar geleden.

Gek genoeg hebben alleen maar mannen daar op de maan gestaan. Maar dat terzijde. Dus dat wou ik op mijn 40^e ook. En dat kan. Tik maar in. Elon Musk van SpaceX en Tesla heeft al beloofd binnen 2 jaar mensen op de maan zetten. Er is een Japanse modeontwerper Yusaku Maezawa die zelfs zijn ticket al heeft betaald. Hij neemt 8 mensen mee. Dus ik

bedacht dat het zijn van astronaut niet meer het meest bijzondere beroep ter wereld was. Ik vond een beter beroep. Waar iedereen van droomt om het te zijn.

ER VOLGEN NU EEN AANTAL GRAPPIGE
STRAATINTERVIEWS IN WASHINGTON, WAARBIJ DE
SPREKER AAN MENSEN IN ALLE LEEFTIJDEN OP STRAAT
VRAAGT OF ZE BIBLIOTHECARIS WILLEN WORDEN.
NIEMAND ANTWOORDT POSITIEF.

Bibliothecaris wilde ik dus worden. Niemand begreep dat. Nog steeds niet. Als mensen op een vrijdagavond vragen wat ik ben en ik zeg *“bibliothecaris”* dan blijft het stil. Je ziet in hun ogen dat ze denken *“Mijn enige avond uit en ik sta naast de bibliothecaris”*. En dat is eigenlijk dat mensen zo bang zijn van de bibliothecaris. De bibliothecaris was vroeger een van de belangrijkste notabelen uit de stad. Zij wisten waar de noodzakelijke kennis om verder te komen in je leven te vinden was. En mijn stelling is dat ze dat nog steeds weten. Neem als voorbeeld de wereldberoemde bibliotheek van Alexandrië had echt geen nerd als biebbaas. En wist u dat de bibliotheek de best bezochte publieke instelling ter wereld is. Mag ik vragen wie hier lid is?

MENSEN STEKEN HAND OP.

Kijk, het klopt hier precies. 1 op de 4 Nederlanders is actief lid van de bibliotheek. Dat is in Heiloo niet anders. Nergens zijn er zoveel jeugdleden als bij een bibliotheek en dat in een tijd waarin alles digitaal is. Uiteindelijk ben ik in Delft begonnen als directeur van de openbare bibliotheek. Daar mocht ik een nieuwe bibliotheek bouwen. We besloten om een nieuwe missie voor de bibliotheek te ontwikkelen. Iets wat nooit eerder gedaan was. Onze missie werd de modernste bibliotheek ter wereld neer te zetten met als naam DOK. Dat spraken we af in 2005 en ruim twee jaar later, in 2008, werden we in een Amerikaans onderzoek, uitgeroepen tot de meest moderne bibliotheek ter wereld. En ook nog eens tot de beste bibliotheek van Nederland. Daarna werden mijn mensen en ik wereldwijd gevraagd om mee te denken aan nieuwe bibliotheekconcepten. En niet door de minste architecten. Van Zaha Hadid tot onze eigen Francine Houben. De laatste bouw van een bibliotheek waar ik zelf bij betrokken was is de bibliotheek op Schiphol, een van de best bezochte plekken in de vertrekhal.

Daarna ben ik beland bij de Stichting Collectieve Propaganda van Nederlandse boek. Zij organiseren de Kinderboekenweek, de Poëzieweek onder andere ook de Boekenweek. Ik mocht daardoor bijvoorbeeld werken met mensen als Kees van Kooten. Dat zijn mensen met onvoorstelbare talenten. Daarvan genieten was prachtig. Zo las hij het manuscript van zijn Boekenweekgeschenk alleen aan een tweetal collega's en mij voor. Dat deed om te kijken of het manuscript aansloeg. En bij iedere onverwachte reactie schreef hij die op om later het manuscript daarop aan te passen. Je ziet dat van heel dichtbij wat

voor een perfectionist iemand is. En waarom. Omdat hij het lezen zo ontzettend belangrijk vindt. Daar moet dus geen onzin staan waardoor de lezer zijn aandacht verliest. Lezen is overigens belangrijker dan rekenen. Gek genoeg kun je niet eerst leren rekenen en dan lezen. Je zult eerst moeten lezen en dan pas kan je rekenen. Als je niet kan lezen dat ontgaat je letterlijk heel veel. Hier maar ook in het digitale domein is lezen, hoe saai ook voor sommigen, van het allergrootste belang om je weg in het leven te vinden. Lezen vormt de basis voor het leren vergaren van kennis. Van het verder kunnen groeien in je leven. En je hoort nu veel mensen zeggen *nee nee nee nee, kinderen moeten leren coderen. Niet lezen maar coderen want alleen zo komt Nederland vooruit.* Techniek en wiskunde is het huidige devies. Maar meer dan 60 procent van de kinderen is geen beta-brein. Zo staan de lieve jongens en meisjes vanavond uit de Willibrord school. Ze zijn meer talig dan rekenwonders. Lezen is hen makkelijker te leren dan rekenen. Maar dan moet dat wel gebeuren op school. Er wordt te weinig geïnvesteerd in het plezier van lezen. Als je kijkt naar kinderen binnen de VMBO praktijk leergang dan is 1 op de 7 laaggeletterd. Daarmee zijn ze niet in staat om mee te draaien met deze maatschappij. 1 op de 7. Het totaal aantal volwassenen dat laaggeletterd is op dit moment is dat 2,5 miljoen. Ik herhaal 2,5 miljoen. Nederlanders die niet in staat zijn goed te lezen goed en te begrijpen wat bijvoorbeeld de overheid met hen communiceert.

Thans ben ik de gelukkige directeur van het Nederlandse Instituut voor Beeld en Geluid. U kent het vast wel als ik u deze foto van ons kleurige gebouw laat zien. Het is een museum en archief. Niet zomaar een archief. Alle omroepen in Nederland gebruiken ons als werkarchief. Gemiddeld 10 procent van wat elke dag wordt uitgezonden komt uit ons archief. En niet alleen beeld. We hebben tal van persoonlijke archieven en spullen van voor u bekende Nederlanders. Naast alle techniek, van de meest oude televisietoestellen en radio's tot de ja van de vieze man. Het meest bijzondere is dat we alles bewaren voor de eeuwigheid. Het geeft over de jaren heen aan wie we zijn en waar in een bepaalde tijd voor stonden. Ons archief is een echte tijdmachine. Nationaal erfgoed, dat onze mediageschiedenis nauwgezet bijhoudt. Maar zelfs meer dan omroepprogramma's. Zo bewaren we ook games van Nederlandse makelij en onlive uitingen van Nederlandse vloggers

We zijn nu bezig met 100 jaar radio. Aanstaaende 6 november bestaat de radio 100 jaar en dat zullen wij uitgebreid vieren met allerlei feestelijke programma's waaronder een unieke aflevering van De Wereld Draait Door.

ER WORDT EEN ZWART-WIT FOTO GETOOND VAN KINDEREN UIT HET BEGIN VAN DE VORIGE EEUW. DAN EEN KLEURENFOTO VAN KINDEREN VAN NU.

Wat zijn de grootste drie verschillen? Roept u maar:

REACTIES PUBLIEK

- *Kleur....*
- *Ze zijn langer....*
- *Ze lachen....*

Kleur...zeker, in die tijd waren er ook kleurenfoto's maar was dat bijzonder. Ze zijn inderdaad langer nu. Klopt. En ze lachen nu meer. Maar dat zijn niet de belangrijkste verschillen die ik bedoel. Als eerste zijn de kinderen van nu, hier in het westen, nog nooit zo rijk geweest. Vroeger moesten ze werken op jonge leeftijd. Nu ligt de wereld aan hun voeten. Daarnaast hebben ze geen oorlog gekend. Het is al heel lang vrede. Gelukkig. Maar oorlog betekent ook een heel ander perceptie van hoe je je leven kunt inrichten. Maar het belangrijkste misschien nog wel is de huidige digitale wereld waarin zij leven. Smartphone is bij deze generatie altijd al een onderdeel van hun leven geweest. Bij de meesten van ons hier niet. Toen ik zes was groeide ik op met deze man. Mister Spock. Spock had geweldige apparaten, waaronder een mobiele telefoon. Het mooiste vond ik de Tricorder, een soort van smartphone avant la lettre. Nu heeft zo goed als iedereen een smartphone. Het beste kun je dit zien aan de hand van een van een popconcert in 2007, waarbij je alleen maar klappende handen ziet. En dit is een popconcert nu met in alle handen een smartphone om een foto te nemen.

Onze wereld is wat dat betreft echt ingrijpend veranderd. Informatie is er 24 uur per dag, 7 dagen in de week en zo goed als overal opvraagbaar. Dat geeft aan de ene kant een enorme druk en aan de andere kant is het heel erg fijn. U moet zich voorstellen dat dat mensen in arme landen er enorm bij geholpen zijn dat zij nu informatie kunnen krijgen waardoor zij betere kennis hebben over hoe zij bijvoorbeeld groenten moeten verbouwen. En het is heus niet zo dat wij in Nederland verder zijn dan in de rest van de wereld. Ik was laatst in China. Daar kun je nauwelijks betalen met iets anders dan met je mobiele telefoon. Je wordt uitgelachen als je met een papieren bankbiljet staat of met je creditcard. Je wordt echt gewoon uitgelachen. Dat is echt ongelooflijk. En dat houdt niet op. De digitalisering gaat door. Om met de beroemde Nicholas Negroponte te spreken, een man die veel van de ontwikkeling van de digitale wereld voorspelde en het beroemde media-lab van een van de beste universiteiten bedacht, schreef al in zijn boek "Being Digital" in 1995, "*the change from atoms to bits is irrevocable and unstoppable*" (red: de verandering van atomen in digitale bits is onherroepelijk en niet te stoppen). En wat is voor ons digitaal ons, is voor deze jeugd analoog. Met fantastische technieken die de wereld daadwerkelijk dichterbij elkaar brengt. Ik kan bijvoorbeeld in beeld met mijn zoon bellen die in Thailand zit. Kost niks. En kan daardoor zien dat zijn kamer net zo opgeruimd is (red: spreker laat foto van grote rotzooi in kamer zoon zien). Dat was wat anders in ijn kindertijd. Mijn

grootmoeder woonde in Mexico. Twee keer per jaar belde wij met haar. Kerst en haar verjaardag. Dit omdat het minstens 14 dollar per minuut kostte. En de dollar stond heel hoog. Dat werd altijd een moeilijk gedoe. Want na veel draaien, hoe leuk was dat, met heel kliks, een enorme echo, ging dan eindelijk de telefoon duizenden kilometers ver over. Mijn grootmoeder nam dan op.....hoorde ons.....bleef van schrik 5 minuten stil en mijn vader was woedend want die zag 70 dollar voor niks verbeld worden. En nu, niks klikklak en gedraai. Soms een echo, maar meestal spatzuiver met beeld erbij. Het is toch ongelooflijk. Dat bellen en chatten doen we dan ook veel en vaak. Het brengt mensen op een snelle en bijzondere manier bij elkaar. De revolutie in Egypte was nooit van die omvang geweest als de sociale media en hun berichtenkanalen er niet waren geweest. Bij elke volksoproer schakelen totalitaire regimes het internet uit. De digitale wereld heeft het mogelijk gemaakt om vanaf onderaf de wereld te verbeteren. Daadwerkelijk de macht naar het volk gebracht. *Power to the people*. Ook naar de consument. En dat levert weer allerlei nieuwe gedragingen op. We leren veel minder te wachten. Geduld te hebben. Vroeger was de speelgoedwinkel gewoon gesloten. Als mijn kind iets van zijn spaargeld wilde kon ik zeggen dat de winkel dicht was. Nu is dat niet zo. *Instant Gratification* (instant voldoening) is het nieuwe wachten. Meteen de online boter bij de vis. En dat wachten moet korter en korter en korter. U leert niet meer te wachten. Hoe moeilijk ook, maar leren wachten is belangrijk. Want dat niet kunnen leidt tot een korter lontje. En een te kort lontje leidt tot een te gespannen maatschappij.

De stap die nu in grote halen op het internet wordt gezet is het zogenaamde "*Internet of Things*", kortweg IOT, is het internet waarin allerlei apparaten en sensoren zijn verbonden met elkaar. Aan het eind van dit jaar zullen dat er miljarden zijn. U kent vast wel uw CV-thermostaat. Thuis heb ik er twee. Een waarvan mijn vrouw en kinderen denken dat ze de temperatuur bedienen en een die ik zelf op een geheim plek heb aangesloten waarmee ik zelf de temperatuur bedien. Dat internet der dingen is van groot belang als wij zelf onze auto's willen laten rijden en zo zijn er nog veel nuttige zaken te bedenken. Maar het kent natuurlijk ook een keerzijde. Wat als de overheid u wil controleren waar en hoe hard u rijdt, en met wie? Uw verzekering die checkt of u niet teveel slecht voedsel eet in een restaurant?

Alles wordt steeds meer digital, via software aangestuurd. Steeds minder menselijk handelen dat daar tussen zit. Gelukkig denk je dan, er is één ding dat niet digitaal is, en dat ben ik. Ik ben de mens. Ik ben creatief, ik kan nadenken. Ik ben zelfstandig. Dat klopt. Er is geen computer dat een boek kan schrijven. Geen software die dat kan. Of muziek maken.

SPREKER START FILM IN VAN JONGE JONGEN DIE KLASSIEK PIANO SPEELT.

Mooi he? Prachtig klinkt dit. Het is een stuk van Emily Howell. Weet u wie dat is? Dit is Emily Howell.

SPREKER LAAT FOTO VAN COMPUTER ZIEN.

Grote muziekkenners zeiden bij dit stuk dat het een bewerking van iets van Bach moest zijn, een onbekend stuk. Het komt gewoon uit een computer. Kijkt u eens naar deze mensen. Wie kent hen?

SPREKER LAAT FOTO'S VAN MENSEN ZIEN.

ZAAL KENT MENSEN NIET

Dat klopt. Ze lopen ook helemaal niet op deze wereld rond. Deze mensen zijn gemaakt door een computersysteem. Ze zijn te vinden op de site *thispersondoesnotexist.com*. Iedere zoveel tijd wordt er een nieuwe niet bestaande op een mens lijkende persoon gemaakt door dat systeem. Het is gemaakt door een zogenaamd *Generative Adversarial Network*, kortweg GAN. Hier ziet u de kracht van kunstmatige intelligentie. In staat om uit zichzelf via algoritmen iets te maken. Dat gebeurt inmiddels ook al bij veel media. Hier ziet u een normaal krantenbericht over een aardbeving in Los Angeles. Dit stamt al uit 2014. Het is geschreven door Quake-bot, de robotjournalist van de Los Angeles Times. En we staan hier nog maar aan het begin. Steeds vaker zal er vanwege kostenbesparing een beroep worden gedaan op de kunstmatige intelligentie in plaats van die van de mens. Dat is niet iets om daar nu met grote angst naar te kijken. Belangrijk is dat wij zelf uiteindelijk aan de knoppen draaien en in staat zijn te bepalen wat er gebeurt in plaats van een computer die dat voor ons doet onder het motto "*Computer says NO*" (red: de computer zegt nee).

En ja, die ontwikkelingen gaan snel. Machine Learning ofwel letterlijk een machine leren bepaalde menselijke taken over te nemen. Dat is niks nieuws. Dat doen we al zolang de mensheid bestaat. Als hulpmiddel om ons bestaan te vergemakkelijken. U helpt ze daarbij dagelijks. Bijvoorbeeld als gevraagd wordt of u geen robot bent. U moet dan om te bewijzen dat u een mens een zogenaamde captcha invullen. Dat gaat als volgt. Er wordt van u gevraagd om bijvoorbeeld stoplichten aan te wijzen in verschillende beelden van de straat. U bewijst niet zozeer dat u een mens bent als u dat doet. Nee, u helpt de computers te leren wat wij als mensen als een stoplicht zien. Dit gebruikt Google bijvoorbeeld om de software van zelfrijdende auto's te verbeteren. U bent dus daadwerkelijk op dat bezig met het trainen van machines om op een "menselijke" manier te denken. Die ontwikkeling is al lang geleden ingezet. Zo werd in 1985 begonnen met de ontwikkeling van de schaakcomputer door IBM die uiteindelijk zou leiden tot Deep Blue II. Deze schaakcomputer versloeg in 1996 de toen heersende wereldkampioen Gary Kasparov. De complexe techniek van toen zit nu in uw gewone smartphone. Overigens had men uw smartphone iets meer dan 30 jaar geleden gebouwd was hij vanwege alle techniek die

nodig was zo groot geweest als de Eiffeltoren. De ontwikkeling op gebied van kunstmatige intelligentie gaat dus snel. Onze wetten zijn daar nog niet op aangepast. Het vraagt een nieuwe manier van denken. Maar het kan ook leiden tot een nog grotere tweedeling in onze maatschappij. Zij die bijvoorbeeld door hun rijkdom slimmere kunstmatige intelligentie kunnen kopen dan zij die daar geen geld voor hebben. Dat betekent dat de eersten betere keuzen voorgelegd krijgen dan de tweede groep. Daar moeten we over nadenken. Het steeds verder digitaliseren raakt aan onze basiswaarden in een democratie. Mensen die wel geld en mogelijkheden hebben om mee te komen en hen die dat niet hebben. Maar dat er bijvoorbeeld er meer robots zullen komen om ons te ondersteunen moge duidelijk zijn. Letterlijk overal in ons leven. En daar moeten wij dus ook echt mee leren leven. Net zoals de machine die leert leven met de mens, moet de mens met de machine leren leven. Op een nog meer met elkaar verweven en verbonden manier. Ook dat lijkt niet tegen te houden. Al was het maar omdat bijvoorbeeld in de zorg de kosten toenemen er niet voldoende personeel is om onze vergrijzende maatschappij te ondersteunen.

Veel leren de machines van onze data. Die data geven we soms gemerkt via het instellen van cookies, maar veelal ongemerkt door het gebruik van de verschillende apps of websites. Zo weten vele app-producenten precies waar u bent, met wie u bent en soms zelfs waarom u daar bent. Hoe meer data u geeft hoe meer zij weten. En anderen. Want veel van die data verkopen ze weer door. Die data worden ook weer ingezet om een op maat gesneden advertentie bij u op het scherm te krijgen. Om met de “godfather” te spreken, “*an offer you can't refuse*” (red: een aanbod dat je niet kunt weigeren). Zo wordt er veel geld verdiend. Een andere versie daarvan is het op maat gesneden nieuws. U krijgt alleen maar dat nieuws waar u op geklikt heeft. En hoe vaker u klikt hoe meer u een bepaald soort eigen nieuws. Krijgt. Een filterbubbel wordt dat ook genoemd. De afgelopen jaren zijn er steeds technieken bijgekomen die zorgen voor het zogeheten *fake news*, nepnieuws, dat zich steeds minder van echt nieuws laat onderscheiden. De laatste techniek daarin is “*Deepfake*”. Met deze techniek worden hele nep-filmpjes gemaakt waardoor het lijkt of bijvoorbeeld onze premier iets heeft gezegd in beeld en geluid terwijl dat door een computer, en de mensen achter die computer, is gemaakt. Dat kan grappig zijn, maar wanneer kwade geesten dit doen wordt het letterlijk een ander verhaal. Dat vraagt dat we leren wat wel en geen nepnieuws is. Of we wel of niet met de persoon te maken hebben die in de digitale wereld zegt wie hij is. Dat vraagt om mediawijsheid. Al jaren pleiten anderen en ik voor mediawijsheid als een vast onderdeel in het basis en voortgezet onderwijs. Om te begrijpen waar de bron vandaan komt zodat je je niet met een kluitje je in het digitale riet laat sturen. Het is belangrijk dat we de goede en kwade zaken van het digitale leven leren kennen, erkennen en waar nodig tijdig ingrijpen om erger te voorkomen of juist zaken beter te maken. Zoals onze zorg en welzijn. Belangrijk is dan om te weten hoe het daarmee staat. Als eerste ons welzijn.

Het Sociaal Cultureel Planbureau, kortweg SCP, meet al jarenlang hoe wij ons als Nederlandse maatschappij voelen. In het rapport “De Staat van Nederland” wordt van alles onderzocht als het gaat ons welzijn. In het laatste rapport blijkt dat minder Nederlanders zich wel eens onveilig voelen ten opzichte van de voorgaande jaren. Dat gevoel van onveiligheid is overigens heel boeiend. Nog nooit is het in ons land zo veilig geweest. Dat geldt voor een heel groot deel van de wereld. In vroeger tijden was het voor ieder veel onveilig. Ziekten, oorlog, armoede. Onze levensverwachting was ook vele malen korter. Nu is de inschatting dat de dit jaar geboren kinderen een gemiddelde levensverwachting van 83 jaar hebben. Acht jaar geleden was dat 79 jaar. Dat is een ongekende toename. Het gaat ons op dit moment goed. Dalende werkloosheid en herstel van koopkracht. Een stijgend opleidingsniveau. Dit ondanks een groeiende groep laaggeletterden. En natuurlijk is er nu veel te doen om het klimaat. Stikstof staat nu vol in de aandacht. In het rapport staat dat het vertrouwen van de samenleving in de politiek is gestegen. Ik vraag mij af of als dat nu gemeten wordt ook nog zou zijn. Maar vooralsnog is er geen revolutie. We hebben een stabiele hoeveelheid vrije tijd. Die tijd wordt door ongeveer 30 procent van de Nederlanders ingezet voor vrijwilligerswerk. Dat is best hoog. Nederlanders houden er van iets goed te doen. Wie goed doet goed ontmoet. Het zit in ons DNA. Al jaren behoren wij wereldwijd tot een van de landen waarin het grootste deel van de bevolking doneert aan goede doelen. We willen dat het iedereen goed gaat. Dus hier zou je kunnen zeggen dat we er echt zijn om elkaar te hellepuh niet waar. Als we het moeten zeggen hoe het is met onze eigen gezondheid en tevredenheid met het leven geven we ons daar zelf een 7,8 voor. De grap is dat we al tien jaar lang ons zelf hierover een 7,8 geven. En dat terwijl dingen beter gaan. Economisch gaat het beter. De vraag is natuurlijk hoe zit het tussen de verschillende bevolkingsgroepen. Je ziet dat de rijken en hoger opgeleiden zich veel gelukkiger voelen. Zij zien veel meer kansen voor henzelf dan zij die minder geld en een lagere opleiding hebben. Wie dit op wereldniveau weer bekijkt ziet ons in het lijstje van “gelukkige landen” staan bij de bovenste regionen. Alleen de Scandinavische landen staan boven ons met IJsland op nummer 1. Maar niet alles is pais en vree. Er zijn meer gevoelens van gejaagdheid. Dat wordt vooral ingegeven door de druk van het aanwezigheid moeten zijn in het digitale domein. Dat wordt ook op gewerkt door de grote technische platformen. Sociale media als Facebook, Snapchat, Instagram en noem maar op. Email van werk en vrienden. Apps als Whatsapp vragen voortdurend om aandacht. Ik was kort geleden bij deze bedrijven in Amerika op bezoek. Bij snapchat kregen we te horen dat er dagelijks 3 miljard !!!!! berichten worden verstuurd. Met onze telefoon. En we doen er allemaal aan mee. Die telefoon is uw ziel. Let maar op, ik vraag u nu uw telefoon te pakken. Vervolgens geeft u hem aan degene die drie plaatsen naast u van u verwijderd is.

MENSEN GEVEN TELEFOON DOOR AAN VREEMDE.

Hoe voelt dat? Ongemakkelijk. Alsof u uw leven aan iemand anders geeft. Overigens dat u doet onbewust al door uw data af te staan. Geeft u de telefoons maar weer terug aan elkaar. Wat dit ook met u doet is een ander gevoel van onbehagen, namelijk het zogenaamde FOMO ofwel de *Fear Of Missing Out* – het gevoel iets belangrijks te missen. Hoe jonger je bent, hoe heftiger dat voelt. Er dan niet bij te horen. Geen verbinding meer met de wereld. Dat was 30 jaar geleden op deze schaal ondenkbaar. Evenals de druk die het digitale leven op je legt. Een prachtige foto van je succesvolle vriendin die in een mooi buitenland zit. Je studiegenoot die een nieuwe auto van de zaak heeft. We hebben vooral de neiging om op sociale media onze successen te laten zien. Hoe gelukkig we zijn. Veel minder de pijn, het verdriet, de mislukkingen. Dat raakt vooral de jongere generatie die met die telefoon is opgegroeid. Het is niet voor niets dat een groot deel van de zogenaamde *Millenials*, de Generatie Y (geboren tussen 1981 en 2000), veelal de degenen die rond 1990 het levenslicht zagen last hebben van een zogenaamde burn-out. Gewoon omdat de druk hoog is om aan alle eisen van het digitale en analoge bestaan te moeten voldoen. Een leuke selfie sturen, een insta-post, een facebook bericht alles moet leuk, leuk en nog eens te gek leuk zijn. YOLO, *you only live once*, je leeft maar 1 keer is het devies.

Misschien is dat digitale teveel doorgeslagen. Mijn meer dan honderdjarige grootmoeder, Oma Mimi, stond aan het begin van die digitale invasie. Zij was er een enorme fan van. Ze vond dat ze als geen ander door het digitale juist met ieder op de wereld kon communiceren. Dat was in haar jonge jeugd toch mooi anders. Een haakwerkje tot 9 uur s 'avonds en dat was het dan wel. Tot een dag voor haar overlijden, op 102-jarige, skype te zij nog zelfstandig met haar achterkleinkinderen. Mijn moeder is 84. Ze woont naast ons. Zij kan zich heel goed staande houden maar is allesbehalve digitaal. Zij kan het niet, begrijpt het niet. Zij schrijft brieven met de hand. Maar is steeds meer afhankelijk voor het contact van mijn tante van 90 jaar die wel digitaal is of van ons. Maar de papieren post verdwijnt, de contacten met de kleinkinderen ook omdat ze geen smartphone heeft. Ze gebruikt nog een oude versie van een Nokia waarmee ze kan bellen. SMS is zelfs geen optie voor haar. Dat zorgt ervoor dat zij steeds minder contact met de buitenwereld heeft. Gelukkig heeft ze veel vrienden. Maar die communiceren voor het grootste gedeelte allemaal digitaal. Mijn moeder is niet alleen. In het laatste onderzoek blijkt dat maar liefst 12 % van de bevolking vanaf 12 jaar nog nooit gebruik heeft gemaakt van het internet. Bij ouderen boven de 55 jaar is dat zelfs 25%. Als we elkaar willen hellepuh nietwaar is daar nog een berg werk te verzetten. En die berg wordt groter met de dag gezien de vergrijzing. Vergrijzing die een steeds groter beroep gaat doen op onze verzorgingsstaat. Hoewel wij door onderzoek van data steeds beter worden in het genezen van ziekten zullen wij een veel groter beroep moeten doen op intelligente digitale systemen. Want misschien willen we elkaar wel hellepuh maar is er geen geld of zijn er geen mensen voor. Zorgrobots zijn al heel gewoon. Je hebt Zora, Pepper, Tessa, Paro, Lea, Obi en ga zo maar door.

Allemaal zogeheten robots die elk een aparte taak ondersteunen in de verzorging. En zij kunnen, mits goed opgeladen, juiste update en onderhouden, eindeloos blijven zorgen.

En dat brengt mij naar mijn vraag: zijn we op elkaar om elkaar te hellepuh niet waar. Juist hier, in Heiloo, op deze prachtige plek is dat een geweldige vraag. Hier op het onvoorstelbaar mooie terrein van de Willibrordus stichting dat al ruim 90 jaar zorg verleend. Zorg aan hen die dat echt nodig hebben. Waarbij met zorg naar zorg wordt gekeken. In iedere tijd op zijn eigen manier. De zorg om die zorg wordt steeds duurder. Wereldwijd. En de vraag naar hulp van het digitale zal alleen maar toenemen. Dat kan goed gaan. Maar ik pleit voor een menselijke maat binnen die digitale zorg. Ik geloof dat die menselijke maat het belangrijkste is om beter te maken, te helpen. Een positieve aanraking van mens tot mens of dat nu fysiek of geestelijk is. Een handreiking, de helpende hand waar de Willibrordusschool kinderen zo prachtig over spraken in hun pantoums is van het allergrootste belang. Een helpende hand voor jong en oud. De jeugdzorg die nu zo onder druk staat vraagt echt een beter begrip, niet alleen van onze overheid, maar ook van ons. Dat geldt ook voor de zorg om de oudere en hen die niet goed voor zichzelf kunnen zorgen. De gejaagdheid door dat digitale helpt daar niet bij. Die gejaagdheid voel ik hier, in deze ruimte en op het terrein hier buiten niet. Enkele maanden geleden kwam ik hier voor het eerst om te praten over de inhoud van mijn lezing en het voelde meteen goed. De grond voelde goed, de mensen voelden goed. Maar vooral het geheel. Een bijzondere plek, een plek waar je vrij kan voelen maar ook voelt dat er iemand voor je klaar staat. Het draagt ongetwijfeld bij aan het feit dat Heiloo volgens Elsevier met een veertiende plaats tot de beste woongemeenten van Nederland behoort. En ik denk ook dat de huidige burgemeester daar een bijdrage aan levert. Zo gezellig was ons samenzijn. Maar het is vooral hier, gebouwd vanuit een christelijke katholieke traditie, maar met zorg, heel veel zorg voor de medemens. Een plaats waarin je de zorg niet digitaal maar gewoon van mens tot mens kan geven. Als je van boven kijkt vanuit de hemel zie je rechts de keuken van karakter maar ook de verhalenkamer. Daar komt het verhaal van de mensen die hier verbleven en verblijven op een bijzondere manier tot zijn recht. Verhalen die allemaal vertellen dat ze een plekje hebben verdiend waar het goed toeven was en is. Dat de verzorgers altijd het beste voor hebben met de verzorgden. Een mooi verhaal was in de tijd dat men nog mocht roken. Dat deed men stevig in die tijd. Heel stevig. Zo stevig dat de nicotine aangekoekt zat in de plafonds van de verblijven. Het personeel zorgde er zomers voor dat die ruimten in 8 uur werden gereinigd omdat de patiënten tijdig weer terug moesten kunnen in hun aangename verblijf. Met korte broek en niet bruin van de zon maar van de nicotine was dat een klus die ze iedere keer weer klaarden. Niet omdat het moest maar omdat ze de patiënt de plek wilden geven die ze verdienden. Prachtig. In die tijd was niets digitaal. Ik denk dat de broeders en paters helemaal niet aan een D van digitaal moesten denken. Of van Data. Nee, zij dachten veel meer aan de C. De C van Christus natuurlijk. Maar ook de C van Cura. Niet de

gelijknamige godin maar wel de zorg waar zij voor stond. En de C als in Communie en vooral de afgeleide daarvan de C van de Commune; de gemeenschap en de gemeenschapszin. Die C. Het gevoel dat je iets met elkaar en voor elkaar doet en beleeft. Dat had de oude heilige Willibrordus, de apostel der Friezen, die overigens geen woord Fries sprak, prachtig gevonden. Hoe dan ook die C, die zou ik ieder meer toe willen wensen. En dan vooral 4 C's als basis voor die helpende hand. Want ja, we zijn op de wereld om elkaar te hellepuh nietwaar. Als mens, niet als robot. De eerste C is die van compassie. Compassie niet als medelijden maar vanuit ons hart medeleven en gevoel naar de ander tonen. Mededogen, aanvoelen en begrijpen. Compassie dus. Vooral tijd maken om dat te doen. Niet haastig append maar daadwerkelijk tijd makend. In feite je mobiele telefoon wegleggen zonder bang te zijn iets te moeten missen. Sterker nog, je krijgt er zelfs iets mooiers voor terug. Een lach, een knik, een blik die je het gevoel geeft er voor iemand te zijn. De tweede C is die van cohesie. Cohesie is van het grootste belang. Cohesie komt in natuurlijke zin overal voor in ons sterrenstelsel. Maar in onze maatschappij is die minder evident. Het samen zorgen voor samenhang in een maatschappij is van het allergrootste belang. De derde C is die van contemplatie. Zoals ik al eerder betoogde zijn wij het wachten afgeleerd. Alles moet nu en 24 uur per dag. Sneller dan snel. Wachten wordt gezien als iets dat ongewenst is. Als een irritant obstakel in ons 24 uur per dag leven. Maar juist in het wachten schuilt de parel van het beschouwen. Het woord komt van het latijnse *contemplatio* "het scheiden van iets uit zijn omgeving". Contemplatie betekent dat je je open moet stellen om je te laten doordringen van je onderwerp. Ik wens dat iedereen wachttijd gaat zien als tijd om te contempleren en dat het wachten en dus contempleren niet lang genoeg kan duren. Om vooral het mooie van de helpende hand te zien. En dan de laatste C. De C van connectie. Connectie ofwel verbinding maken. Dat zou niet moeilijk moeten zijn. Weet u wat geluk brengt?

DE ZAAL ROEPT WAT TERMEN.

Wat u gelukkig maakt is oxytocine, ofwel het knuffelhormoon. Als je letters van dit woord door elkaar mengt krijgt je, met een kleine verbeelding, vanzelf het woord connectie. Alleen zoogdieren hebben dit hormoon. Een hormoon dat aangemaakt wordt als wij met elkaar in verbinding treden, elkaar aanraken. Connectie Het is van het allergrootste belang met elkaar in verbinding te treden en blijven. Wie dat niet doet wordt uiteindelijk ongelukkig. Een verbinding tussen mensen geeft elkaar dus letterlijk een goed gevoel. Een goede connectie verbetert en verrijkt niet alleen jouw leven maar minstens dat van een ander. Een echte menselijke verbinding is echt anders dan een digitale knuffel. Die verbinding met elkaar maken en opzoeken is van essentieel belang in een menselijke maatschappij.

Compassie, contemplatie, cohesie en connectie. Die 4 C's zijn essentieel in een wereld waarin we zijn om elkaar te hellepuh nietwaar. C's die hier op het terrein van Willibrordus gebeiteld staan in het DNA

van de gemeenschap, de vijfde C, de commune. Alles voor de helpende hand. Het hellepuh van elkaar. Want ja, misschien wel meer dan ooit, juist in een digitale wereld, zijn we er om elkaar te hellepuh. Als u denkt hoe moet dat dan, hoe kan ik daar iets mee. Ben ik sterk genoeg om die ander te helpen? Dit is waarom lezen zo belangrijk is. Lezen zorgt voor inspiratie. We begonnen met poëzie in de vorm van die mooie pantoums van de kinderen. Ik eindig ook met poëzie. Om te laten zien wat de kracht van taal is, om te laten zien wat de kracht van de mens is. Toen Nelson Mandela (red:1918-2013) gevangen zat op robbeneiland was er een gedicht dat hem iedere dag inspireerde en kracht gaf. Dat was het gedicht “Invictus” (red: onoverwinnelijk) van de Engelse dichter William Ernest Henley (red:1849-1903).

Invictus

Out of the night that covers me,
Black as the pit from pole to pole,
I thank whatever gods may be
For my unconquerable soul.

In the fell clutch of circumstance
I have not winced nor cried aloud.
Under the bludgeonings of chance
My head is bloody, but unbowed.

Beyond this place of wrath and tears
Looms but the Horror of the shade,
And yet the menace of the years
Finds and shall find me unafraid.

It matters not how strait the gate,
How charged with punishments the scroll,
I am the master of my fate,
I am the captain of my soul.

Het gaat uw stichting, dit prachtige terrein met zijn bewoners en u allen goed. Dank u wel.

Eppo van Nispen tot Sevenaer,
Willibrorduslezing 2019.